

UKAZOVATELE MERAJÚCE ÚROVEŇ FIŠKÁLNEJ DECENTRALIZÁCIE VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH EURÓPY ¹

THE INDICATORS OF MEASURING FISCAL DECENTRALIZATION IN SELECTED
COUNTRIES OF EUROPE

Zuzana BRINDZOVÁ

Abstrakt

V príspevku sa budeme zaoberať ukazovateľmi finančnej a daňovej sily a ďalšie dva vybrané ukazovatele – konkrétne mieru samofinancovania a mieru sebestačnosti počítať na základe reálnych údajov. Pre našu analýzu sme si vybrali 5 krajín s rôznymi systémami verejnej správy – Slovensko, Dánsko, Nemecko, Taliansko a Ukrajinu.

Kľúčové slová

Vyšší územný celok, decentralizácia, daňové príjmy, finančná sila, daňová sila

Abstract

In this article, we will discuss about indicators of financial and fiscal strength and the other two indicators chosen - namely the cash flow and self-sufficiency rate calculated on the basis of real data. For our analysis, we chose five countries with different systems of public administration - Slovakia, Denmark, Germany, Italy and Ukraine.

Key words

Higher territorial unit, decentralization, tax revenues, financial strength, tax strength

JEL Classification

H71, H72, H77

---

¹ Príspevok vznikol v rámci riešených projektov „Experimentálne skúmanie vplyvu motivácie ekonomických subjektov na platenie daní“. VEGA 1/0964/15. Vedúca projektu: PÉLIOVÁ Jana, Ing., PhD. /podiel 50%/ a „Dlhové epizódy, fiškálna politika a fiškálne pravidlá.“. VEGA 1/0838/14. Vedúci projektu: OCHOTNICKÝ Pavol, prof., Ing. CSc. /podiel 50%/

Úvod

Na úvod si preto priblížime územnosprávne členenie každej krajiny, najmä na regionálnej a obecnej úrovni. Ďalej sa budeme venovať výpočtu samotných ukazovateľov, ktoré budeme vyčíslňovať a analyzovať pre dve najväčšie mestá v jednotlivých krajinách. Údaje potrebné na výpočet ukazovateľov sme získali z rozpočtov každého z miest zverejnených na internetových stránkach miest. Na základe týchto údajov vypočítame jednotlivé ukazovatele a na základe analýzy porovnáme výsledky medzi mestami v danej krajine, ale zároveň aj medzi krajinami navzájom.

Najskôr sa budeme zaoberať mestami v Slovenskej republike – Bratislavou a Košicami, potom najväčšími mestami v Dánsku, t.j. Kodaň a Aarhus, nasledovať bude analýza nemeckých miest, konkrétne Berlín a Hamburg. Taliansko bude analyzované prostredníctvom miest Rím a Miláno a Ukrajina prostredníctvom hlavného mesta Kyjev a druhého najväčšieho mesta Charkov.

1. Ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie v podmienkach Slovenskej republiky

Bratislava je hlavné mesto Slovenskej republiky, nachádza sa v západnej časti územia SR. Je sídlom Bratislavského kraja, historickým, kultúrnym a hospodárskym centrom Slovenska. Bratislavský samosprávny kraj je najvýkonnejší v rámci ekonomiky SR, najmä vďaka rozvinutému automobilovému priemyslu sa podieľa cca 26 % na tvorbe HDP Slovenska a to najmä vďaka výkonnosti práve mesta Bratislava. Ide totiž dlhodobo o mesto s najnižšou mierou nezamestnanosti a výškou priemernej nominálnej mesačnej mzdy, ktorá je nad úrovňou celoštátnej priemernej mesačnej mzdy. Mesto Bratislava má najvyšší počet obyvateľov zo všetkých miest na Slovensku, konkrétne 417 389 obyvateľov. Tento údaj potrebujeme pri výpočte ukazovateľov finančnej a daňovej sily, keďže tieto ukazovatele informujú o objeme či už vlastných alebo daňových príjmov na jedného obyvateľa. Údaje potrebné pre výpočet finančnej, daňovej sily, ale aj ďalších vybraných ukazovateľov – miery samofinancovania a miery sebestačnosti sú zhrnuté v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1: Príjmy a výdavky mesta Bratislava za rok 2013

Bratislava	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	417 389
daňové príjmy	146 432 115
nedaňové príjmy	40 009 893
vlastné príjmy	186 442 008
celkové príjmy	230 143 694
bežné výdavky	202 844 444

Zdroj: Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2013. [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné na internete: <<http://www.bratislava.sk/navrh-zaverecneho-uctu-hlavneho-mesta-sr-bratislavy-2013/d11043134/p1=11050321>>

Na základe údajov z tabuľky č. 1 si vypočítame ukazovatele finančnej a daňovej sily podľa vzorca nasledovne:

$$\text{Daňová sila} = \frac{\text{daňové príjmy}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{146\,432\,115}{417\,389} = \mathbf{350,83 \text{ €/1 obyvateľ'a}}$$

Výsledok v sume 350,83 € v prepočte na jedného obyvateľa Bratislavy nám hovorí o tom, že každý občan Bratislavy by mal zaplatiť mestu v priemere 350,83 € na daniach. Čím vyššie je toto číslo, tým vyššia je aj daňová autonómia mesta. Ide totiž o príjmy, ktoré mesto spravuje samo a rozhoduje o ich použití. Financuje nimi najmä svoje originálne kompetencie. S vyšším objemom prostriedkov od občanov sa zvyšuje aj daňová výnosnosť mesta, na druhej strane to viac zaťažuje samotných občanov žijúcich v meste.

$$\text{Finančná sila} = \frac{\text{vlastné príjmy (daňové + nedaňové)}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{186\,442\,008}{417\,389} = \mathbf{446,69 \text{ €/1 obyvateľ'a}}$$

Do výpočtu tohto ukazovateľa sú zahrnuté okrem daňových aj vlastné nedaňové príjmy mesta ako napr. príjmy z podnikania mesta alebo príjmy od občanov zo zaplatených poplatkov, pokút. Číslo je tým pádom vyššie ako pri predchádzajúcom ukazovateli, opäť nás však informuje o tom, s akým objemom finančných prostriedkov môže mesto počítať pri financovaní svojich kompetencií, pričom o ich použití rozhodne na základe vlastného uváženia.

Pre ilustráciu uvádzame aj výpočet ďalších ukazovateľov:

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{celkové príjmy}} = \frac{186\,442\,008}{230\,143\,694} = \mathbf{0,81}$$

Hodnota 0,81 nám ukazuje, aký podiel na celkových príjmoch mesta majú vlastné príjmy. To znamená, že mesto Bratislava je na 81 % schopné si zabezpečiť príjmy z vlastných zdrojov – najmä daňových, ale aj nedaňových. Ostatné príjmy musí mesto získať z cudzích zdrojov, aby dokázalo pokryť svoje výdavky.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{bežné výdavky}} = \frac{186\,442\,008}{202\,844\,444} = \mathbf{0,92}$$

Ukazovateľ miera samofinancovania nás informuje o tom, či má mesto k dispozícii prostriedky na rozvojové projekty. Ak by výsledná hodnota miery samofinancovania bola vyššia ako 1, Bratislava by bola schopná financovať rozvojové projekty z vlastných príjmov, bez využitia cudzích zdrojov. Keďže je však hodnota nižšia ako 1, mesto musí získať dodatočné zdroje nielen na kapitálové výdavky, ale aj na krytie bežných výdavkov.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Košice

Ide o druhé najväčšie mesto na Slovensku. Na rozdiel od nášho hlavného mesta, ktoré sa nachádza na juhozápade krajiny, Košice sa nachádzajú na juhovýchode Slovenska. Toto mesto je označované aj ako „metropola východu“. Mesto Košice je súčasťou Košického samosprávneho kraja, ktorý je zároveň druhým najvýznamnejším krajom na Slovensku a to vďaka svojej exportnej výkonnosti a produkciou HDP na obyvateľa. Z pohľadu priemyselných odvetví tu výrazne dominuje hutníctvo reprezentované najväčším zamestnávateľom v kraji U.S. Steel Košice. Napriek tomu táto oblasť Slovenska trpí vysokou nezamestnanosťou. Tabuľka č. 2 nás informuje o hospodárení mesta Košice za rok 2013.

Tabuľka č. 2: Príjmy, výdavky mesta Košice za rok 2013

Košice	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	239 797
daňové príjmy	87 597 887,41
nedaňové príjmy	10 543 159,59
vlastné príjmy	98 141 047
celkové príjmy	187 789 695,23
bežné výdavky	125 556 058,43

Zdroj: Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <http://www.kosice.sk/clanok.php?file=gov_rozpocet.html>

$$\text{Daňová sila} = \frac{\text{daňové príjmy}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{87\,597\,887,41}{239\,797} = \mathbf{365,30 \text{ €/1 obyvateľ'a}}$$

Aj napriek nižšiemu počtu obyvateľov dosahuje mesto Košice vyššiu daňovú výnosnosť ako Bratislava. Celkový objem daní pripadajúci na jedného obyvateľa predstavuje totiž 365,3 €.

$$\text{Finančná sila} = \frac{\text{vlastné príjmy (daňové + nedaňové)}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{98\,141\,047}{239\,797} = \mathbf{409,27 \text{ €/1 obyvateľ'a}}$$

Ukazovateľ finančnej sily naopak dosahuje nižšiu hodnotu ako mesto Bratislava. Mesto Košice získalo či už z vlastného podnikania alebo od obyvateľov výrazne menej nedaňových príjmov v pomere k daňovým príjmom. V priemere by každý obyvateľ Košíc mal zaplatiť 409,27 €.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{celkové príjmy}} = \frac{98\,141\,047}{187\,789\,695,23} = \mathbf{0,52}$$

Vlastné príjmy mesta Košice predstavujú iba 52 % z celkových dosiahnutých príjmov. Na základe výpočtu tohto ukazovateľa môžeme konštatovať, že takmer polovicu príjmov vedenie mesta získava z cudzích zdrojov – či už z úverov alebo vo forme dotácií.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{bežné výdavky}} = \frac{98\,141\,047}{125\,556\,058,43} = \mathbf{0,78}$$

Hodnota nižšia ako 1 nás informuje o tom, že mesto Košice má nižšiu schopnosť pokryť bežné výdavky mesta z vlastných príjmov ako mesto Bratislava. Musí sa tým pádom viac

zamerat' aj na financovanie z cudzích zdrojov, prípadne sa pokúsiť získať viac príjmov vlastnou činnosťou.

2. Ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie v podmienkach Dánska

Dánske kráľovstvo bolo vybrané pre analýzu na jednej strane z dôvodu svojej polohy na severe Európy, na druhej strane nám slúži ako vhodný príklad výrazne decentralizovanej samosprávy. Vybrané ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie vyčíslime pre mestá Kodaň a druhé najväčšie mesto Aarhus.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Kodaň

Dánsko ako krajina na severe Európy je známa svojou hospodárskou vyspelosťou. Hlavným mestom a centrom tejto krajiny je Kodaň, ktorá je zároveň aj najväčším mestom Dánska. Na úrovni NUTS 2 je súčasťou regiónu Hovedstaden (v preklade región hlavného mesta). Ide o najväčší región z hľadiska počtu obyvateľov a zároveň najmenší z hľadiska rozlohy. Kodaň patrí medzi sedem najproduktívnejších európskych miest, pričom ťaží z veľkého počtu vysoko vzdelanej pracovnej sily. Občania mesta majú nízke dopravné náklady vďaka silnej tradícii bicyklovej dopravy, ale sú zaťažení výdavkami na bývanie, ktoré sú v Kodani vysoké. Tabuľka č. 3 zobrazuje vybrané druhy príjmov a výdavkov mesta Kodaň za rok 2013.

Tabuľka č. 3: Príjmy, výdavky mesta Kodaň za rok 2013

Kodaň	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	569 557
daňové príjmy	3 614 941 759,27
nedaňové príjmy	856 875 083,68
vlastné príjmy	4 471 816 842,95
celkové príjmy	6 319 453 742,13
bežné výdavky	5 837 461 507,56

Zdroj: Vedtaget budget 2013. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<https://www.kk.dk/artikel/tidligere-budgetter-k%C3%B8benhavn-kommune>>

Hodnoty jednotlivých ukazovateľov sú nasledovné:

$$\text{Daňová sila} = \frac{\text{daňové príjmy}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{3\,614\,941\,759,27}{569\,557} = \mathbf{6346,94 \text{ €/ 1 obyvateľa}}$$

Celkový objem daní pripadajúci na jedného obyvateľa mesta predstavuje sumu 6346, 94 €. Štáty severnej Európy všeobecne majú vysoké daňové zaťaženie, tým pádom ich daňová výnosnosť je vysoká. Aj mesto Kodaň si tak môže dovoliť veľkú časť svojich kompetencií financovať z daňových príjmov.

$$\text{Finančná sila} = \frac{\text{vlastné príjmy (daňové + nedaňové)}}{\text{počet obyvateľov mesta}} = \frac{4\,471\,816\,842,95}{569\,557} = \mathbf{7851,39 \text{ €/ 1 obyvateľa}}$$

Nedaňové príjmy mesta Kodaň dopĺňajú daňové príjmy mesta a po ich pripočítaní k daňovým príjmom mesta a vydelení počtom obyvateľov, získame hodnotu finančnej sily mesta Kodaň vo výške 7851,39 € na jedného obyvateľa.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{celkové príjmy}} = \frac{4\,471\,816\,842,95}{6\,319\,453\,742,13} = \mathbf{0,71}$$

Vlastné príjmy tvoria 71 % celkových príjmov, ktoré v roku 2013 mesto Kodaň získalo. Tento výsledok je výrazne lepší v porovnaní s mestom Košice, ale horší, ak porovnáваме s mestom Bratislava.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{bežné výdavky}} = \frac{4\,471\,816\,842,95}{5\,837\,461\,507,56} = \mathbf{0,77}$$

Ani také vyspelé mesto akým je hlavné mesto Dánska nie je schopné pokrývať svoje kapitálové výdavky z vlastných príjmov. Na tieto účely sú rovnako ako v slovenských mestách potrebné väčšinou účelové dotácie od štátu.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Aarhus

Aarhus je druhým najväčším mestom Dánska, nachádza sa v regióne Midtjylland, v centrálnom Dánsku. V súčasnosti je kultúrnym a ekonomickým jadrom regiónu. Mesto je tiež

centrom pre výskum a vzdelávanie, až 13 % populácie tvoria študenti, čo z mesta robí najmladšie mesto Dánska. Tabuľka č. 4 nás informuje o príjmoch a výdavkoch mesta Aarhus.

Tabuľka č. 4: Príjmy a výdavky mesta Aarhus za rok 2013

Aarhus	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	315 000
daňové príjmy	1 847 636 899,18
nedaňové príjmy	120 498 058,64
vlastné príjmy	1 968 134 957,82
celkové príjmy	2 450 127 192,40
bežné výdavky	2 423 349 846,03

Zdroj: Samlede oversigter. Resultatopgorelse. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.aarhus.dk/da/politik/Kommunens-oekonomi/Budget/Budget-2013.aspx>>

Po doplnení údajov z tabuľky č. 4 získame tieto údaje:

$$\text{Daňová sila} = \frac{1\,847\,636\,899,18}{315\,000} = \mathbf{5\,865,51 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}}$$

Podobne ako pri hlavnom meste Dánska aj daňová sila mesta Aarhus je výrazne vyššia ako na Slovensku. Jeden obyvateľ mesta Aarhus sa podieľa na hospodárení mesta vo forme daní v priemere sumou 5 865,51 €.

$$\text{Finančná sila} = \frac{1\,968\,134\,957,82}{315\,000} = \mathbf{6\,248,05 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}}$$

Ak k daňovým príjmom pripočítame aj nedaňové, ktoré v tomto prípade tvoria malú časť príjmov, a vydělíme počtom obyvateľov mesta, získavame sumu 6 248,05 € na jedného obyvateľa. Túto sumu môže mesto podľa svojho uváženia použiť na krytie rôznych druhov výdavkov.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{1\,968\,134\,957,82}{2\,450\,127\,192,4} = \mathbf{0,80}$$

Hodnotou 0,80 je mesto Aarhus takmer na rovnakej úrovni ako Bratislava. Môžeme povedať, že takýto podiel (t.j. 80 % podiel vlastných príjmov na celkových príjmoch) je dobrým

výsledkom pre obe mestá. Nie je totiž možné, aby mestá financovali svoje kompetencie iba zo svojich vlastných zdrojov.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{1\,968\,134\,957,82}{2\,423\,349\,846,03} = \mathbf{0,81}$$

Výsledok tohto ukazovateľa nižší ako 1 nám zatiaľ stále potvrdzuje, že na rozvojové projekty a investície musia mestá využívať cudzie zdroje. Vlastné príjmy totiž nepostačujú na tieto účely.

3. Ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie v podmienkach Nemecka

Nemecko ako krajina s komplikovaným systémom verejnej správy je zástupcom krajín západnej Európy v našom skúmaní. Aj pre túto krajinu sme zozbierali dáta potrebné na výpočet všetkých sledovaných ukazovateľov, zhrnuli do tabuliek a na základe takto pripravených údajov sme vypočítali a analyzovali daňovú a finančnú výnosnosť dvoch najväčších miest v Nemecku.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Berlín

Hlavné mesto Nemecka je zároveň aj jednou zo spolkových krajín tohto štátu. Berlín sa nachádza na severovýchode Nemecka a má formu mestského štátu. V ekonomike Berlína prevláda sektor služieb, silný dôraz sa kladie na vzdelanie, výskum, kultúru a zdravotnícke služby. Vysoké školy a výskumné ústavy sú kľúčovým odvetvím berlínskej ekonomiky. Tento sektor tvorí až 4,4 % HDP mesta. Tabuľka č. 5 obsahuje údaje informujúce o hospodárení mesta Berlín t.j. o vybraných druhoch príjmov a výdavkov.

Tabuľka č. 5: Príjmy a výdavky mesta Berlín za rok 2013

Berlín	rok 2013 (v tis Eur)
počet obyvateľov	3 500
daňové príjmy	11 787 000
nedaňové príjmy	3 202 000
vlastné príjmy	14 989 000
celkové príjmy	22 954 000
bežné výdavky	20 891 000

Zdroj: *Finanzplanung 2013 bis 2017*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné nainternete: <<http://www.berlin.de/sen/finanzen/haushalt/downloads/artikel.6257.php>>

$$\text{Daňová sila} = \frac{11\,787\,000\,000}{3\,500\,000} = 3\,367,71 \text{ €/ 1 obyvateľ}$$

Aj napriek vysokému počtu obyvateľov mesta Berlín, suma daňových príjmov pripadajúca na jedného obyvateľa je výrazne nižšia ako napr. v hlavnom meste Dánska. Jedným z faktorov, ktoré na tento ukazovateľ pôsobia je napr. aj legislatívna úprava v oblasti daní a v rámci nej druhy a sadzby konkrétnej dane.

$$\text{Finančná sila} = \frac{14\,989\,000\,000}{3\,500\,000} = 4\,282,57 \text{ €/ 1 obyvateľ}$$

Z hodnoty tohto ukazovateľa môžeme konštatovať podobnú skutočnosť ako pri ukazovateli daňová sila. Každý obyvateľ Berlína prispeje do rozpočtu či už formou daní alebo napr. tým, že zaplatí mestu poplatky v priemere sumou 4 282, 57 €.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{14\,989\,000\,000}{22\,954\,000\,000} = 0,65$$

Podiel vlastných príjmov mesta Berlín na celkových príjmoch je 65 %. Z hľadiska tohto ukazovateľa je opäť situácia v hlavnom meste Nemecka horšia ako v dánskych mestách. Berlín však vykazuje nižšiu hodnotu aj v porovnaní s mestom Bratislava. Z toho môžeme usudzovať, že mesto Berlín je vo veľkej miere závislé na cudzích príjmoch.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{14\,989\,000\,000}{20\,891\,000\,000} = 0,72$$

Môžeme konštatovať, že aj keď analyzujeme hospodársky vyspelé mesto, ani toto mesto nie je schopné financovať svoje bežné výdavky z vlastných zdrojov. Je teda potrebné, aby kapitálové výdavky boli hradené z cudzích zdrojov.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Hamburg

Druhé najväčšie mesto Nemecka je rovnako ako Berlín mestom aj spolkovou krajinou vo forme mestského štátu. Z hľadiska ekonomiky sa tomuto mestu výborne darí už niekoľko rokov. Nachádza sa na severe Nemecka a nachádza sa tu tretí najväčší prístav v Európe, významný z hľadiska obchodu. Hamburg je centrom obchodu v severnom Nemecku a v súčasnosti intenzívne spolupracuje s Čínou, ktorá výrazne zvýšila svoje investície v tomto meste. Tabuľka č. 6 zahŕňa informácie o hospodárení mesta Hamburg za rok 2013.

Tabuľka č. 6: Príjmy a výdavky mesta Hamburg za rok 2013

Hamburg	rok 2013 (v tis Eur)
počet obyvateľov	1 800
daňové príjmy	9 195 300
nedaňové príjmy	1 811 600
vlastné príjmy	11 006 900
celkové príjmy	12 011 600
bežné výdavky	10 945 100

Zdroj: *Finanzbericht 2013-2014*. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.hamburg.de/contentblob/3540284/data/finanzbericht-2013-14.pdf>>

$$\text{Daňová sila} = \frac{9\,195\,300\,000}{1\,800\,000} = 5\,108,50 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}$$

Celkový objem daní pripadajúci na jedného obyvateľa predstavuje sumu 5 108,50 €. Takáto suma je porovnateľná s dánskymi mestom Aarhus. To znamená, že daňová výnosnosť mesta Hamburg je vysoká a mesto tak môže veľký objem daňových príjmov používať na financovanie svojich výdavkov.

$$\text{Finančná sila} = \frac{11\,006\,900\,000}{1\,800\,000} = 6\,114,94 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}$$

Pomerne veľký objem nedaňových príjmov spôsobil vysokú hodnotu ukazovateľa finančnej sily, ktorá je takmer totožná s hodnotou zistenou v meste Aarhus.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{11\,006\,900\,000}{12\,011\,600\,000} = \mathbf{0,92}$$

Z doterajšej analýzy jednotlivých miest je mesto Hamburg najsamostatnejšie z hľadiska dosahovania vlastných príjmov. Vlastné príjmy totiž predstavujú 92 % z celkových dosiahnutých príjmov. O 92 % príjmov tak môže rozhodovať samostatne z hľadiska ich použitia.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{11\,006\,900\,000}{10\,945\,100\,000} = \mathbf{1,01}$$

Mesto Hamburg je zatiaľ jediné, ktoré dokáže financovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov aj bez príspevia cudzích zdrojov. Môžeme to konštatovať vďaka tomu, že hodnota ukazovateľa miery samofinancovania je vyššia ako jeden. Takýto výsledok rozhodne nie je bežný, z toho môžeme usudzovať, že mesto je vo výbornej ekonomickej situácii.

4. Ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie v podmienkach Talianska

Taliansko ako krajina so systémom verejnej správy s prvkami centralizácie je pre nás ďalším vhodným príkladom nášho skúmania. Vybrali sme si túto krajinu aj z dôvodu toho, že sa nám zdala byť dobrým typom štátu, ktorý reprezentuje oblasť južnej Európy. Predmetom našej analýzy z hľadiska skúmaných ukazovateľov sú dve najväčšie mestá Talianska – Rím a Miláno.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Rím

Hlavné mesto Talianska sa nachádza v centrálnej časti Apeninského polostrova, v regióne Lazio, ktorého je aj hlavným mestom. Ide o najväčšie mesto Talianska a zároveň aj najväčšie európske hlavné mesto. Rím patrí medzi najnavštevovanejšie turistické destinácie na svete vďaka svojim historickým pamiatkam. Produkuje približne 9 % HDP celej krajiny, čo ho zaraďuje na druhé miesto po Miláne. Rím vykazuje vysokú produktivitu práce, čo

zabezpečuje o 20 % vyšší disponibilný dôchodok domácností v hlavnom meste oproti zvyšku krajiny. Výhodou pre ekonomiku mesta je kvalitná miestna infraštruktúra a vysoký prílív turistov, čo robí z Ríma mesto, v ktorom dominuje poskytovanie služieb. Tabuľka č. 7 obsahuje prehľad príjmov a výdavkov mesta Rím za rok 2013

Tabuľka č. 7: Príjmy a výdavky mesta Rím za rok 2013

Rím	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	2 800 000
daňové príjmy	2 650 966 959,1
nedaňové príjmy	1 587 331 218,2
vlastné príjmy	4 238 298 177,3
celkové príjmy	6 519 005 424,76
bežné výdavky	5 602 834 257,2

Zdroj: *Bilancio pluriennale 2013-2015 – Mod. 09.* [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <http://www.comune.roma.it/wps/portal/pcr?jppagecode=ragio_gen_bilanc.wp>

$$\text{Daňová sila} = \frac{2\,650\,966\,959,1}{2\,800\,000} = \mathbf{946,77 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}}$$

Výsledná suma daňových príjmov pripadajúca na jedného obyvateľa je vyššia ako v prípade slovenských alebo ukrajinských miest, ale zároveň výrazne nižšia v porovnaní s dánskymi alebo nemeckými mestami. Jeden obyvateľ Ríma zaplatí v priemere 946,77 € na daniach uložených mestom.

$$\text{Finančná sila} = \frac{4\,238\,298\,177,3}{2\,800\,000} = \mathbf{1513,68 \text{ €/ 1 obyvateľ'a}}$$

Z tabuľky č. 6 môžeme konštatovať, že v porovnaní s ostatnými sledovanými mestami má mesto Rím výrazne vyšší podiel nedaňových príjmov, ak sumu tohto druhu príjmov porovnáme s daňovými príjmami. Nedaňové príjmy v prípade tohto mesta sú teda nezanedbateľným zdrojom príjmov.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{4\,238\,298\,177,3}{6\,519\,005\,424,76} = \mathbf{0,65}$$

Z celkových príjmov mesta, vlastné príjmy majú podiel na týchto príjmoch 65 %. Rovnaký podiel sme zistili aj v prípade mesta Berlín. Vlastné aj celkové príjmy sú však výrazne nižšie ako v prípade mesta Berlín.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{4\,238\,298\,177,3}{5\,602\,834\,257,2} = \mathbf{0,76}$$

Aj napriek rozsiahlym príjmom z turizmu, mesto Rím nemá takú vysokú mieru samofinancovania. Znamená to, že mesto nie je schopné pokrývať svoje bežné výdavky z vlastných príjmov a na kapitálové výdavky musí získavať iné druhy prostriedkov.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Miláno

Druhé najväčšie mesto a zároveň finančné, obchodné a módné centrum Talianska. Nachádza sa v regióne Lombardia na severe Talianska a je hlavným mestom provincie Miláno. Sídlia tu veľké banky a najväčšia burza v Taliansku, mesto je ekonomicky silné aj vďaka kreatívnym odvetviam hlavne v oblasti módy, ale aj vďaka odvetviam s vysokou pridanou hodnotou ako sú napr. biotechnológie. V produkcii HDP dosahuje Miláno vyšší podiel ako hlavné mesto Talianska. Podobne ako mesto Rím, aj Miláno má vysokú produktivitu práce a má vyšší podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva ako hlavné mesto. Tabuľka č. 8 nás informuje o hospodárení mesta Miláno v roku 2013.

Tabuľka č. 8: Príjmy a výdavky mesta Miláno za rok 2013

Miláno	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	1 300 000
daňové príjmy	1 189 598 126,55
nedaňové príjmy	1 266 123 783,55
vlastné príjmy	2 455 721 910,1
celkové príjmy	4 004 750 938,29
bežné výdavky	2 740 122 477,35

Zdroj: Tab. Pubbl. Bil. 2014-2013. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: https://www.comune.milano.it/portale/wps/portal/CDM?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/contentlibrary/In+Comune/In+Comune/Bilanci/

$$\text{Daňová sila} = \frac{1\,189\,598\,126,55}{1\,300\,000} = \mathbf{915,08 \text{ € / 1 obyvateľ'a}}$$

Daňová výnosnosť mesta je porovnateľná s mestom Rím. Na jedného obyvateľa mesta pripadá zaplatiť na daniach v priemere 915,08 €. Finančné prostriedky získané od obyvateľov vo forme daní mesto alokuje na financovanie svojich kompetencií.

$$\text{Finančná sila} = \frac{2\,455\,721\,910,1}{1\,300\,000} = \mathbf{1\,889,02\ \text{€} / 1\ \text{obyvateľ}}\mathbf{a}$$

Nedaňové príjmy mesta sú na mimoriadne vysokej úrovni. Tým sa mesto odlišuje od ostatných pozorovaných miest, v ktorých táto položka bola len tzv. doplnkovou k daňovým príjmom. V prípade mesta Miláno môžeme konštatovať, že nedaňové príjmy výrazne napomáhajú pri získavaní príjmov do rozpočtu mesta.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{2\,455\,721\,910,1}{4\,004\,750\,938,29} = \mathbf{0,61}$$

Takýto podiel vlastných príjmov na celkových príjmoch je len o niečo nižší ako v prípade hlavného mesta Talianska a hlavného mesta Nemecka. Na základe tohto výsledku vidíme, že mesto Miláno musí byť vo väčšej miere financované aj z cudzích zdrojov.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{2\,455\,721\,910,1}{2\,740\,122\,477,35} = \mathbf{0,90}$$

Výrazne lepší výsledok Miláno dosahuje čo sa týka financovania rozvojových projektov, teda kapitálových výdavkov. Výsledok 0,90 totiž naznačuje, že mesto je blízko k tomu, aby dokázalo financovať dlhodobé projekty z vlastných zdrojov.

5. Ukazovatele merania fiškálnej decentralizácie v podmienkach Ukrajiny

Zástupca východnej Európy a jediný nečlenský štát Európskej únie v našom prieskume. Pre túto krajinu je typický neprehľadný systém verejnej správy a výrazne odlišná hospodárska výkonnosť v porovnaní s väčšinou analyzovaných krajín. Táto krajina nám tak svojím profilom vhodne dopĺňa zoznam skúmaných samosprávnych jednotiek. Údaje na výpočet jednotlivých ukazovateľov sme seletovali pre mestá Kyjev a Charkov.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Kyjev

Kyjev je hlavné a najväčšie mesto Ukrajiny, stredisko Kyjevskej oblasti, ktorá sa nachádza na severe krajiny. Je centrom elektrotechnického priemyslu, ale ekonomický potenciál tohto mesta stále nie je naplno využitý. V porovnaní s inými európskymi metropolami je hodnota HDP na obyvateľa pomerne nízka. Napriek tomu je mesto najvýkonnejšie v porovnaní so zvyškom Ukrajiny a je preto lákadlom pre množstvo obyvateľov hľadajúcich prácu. Kyjev poskytuje 29 % pracovných miest v oblasti financií a investícií, v dôsledku toho má mesto produktivitu práce viac ako stonásobne vyššiu ako zvyšok Ukrajiny. Tabuľka č. 9 obsahuje údaje o hospodárení Kyjeva za rok 2013.

Tabuľka č. 9: Príjmy a výdavky mesta Kyjev v roku 2013

Kyjev	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	2 850 000
daňové príjmy	957 847 157,24
nedaňové príjmy	149 065 165,41
vlastné príjmy	1 106 912 322,65
celkové príjmy	1 457 635 675,98
bežné výdavky	1 359 464 994,24

Zdroj: Звіт про виконання бюджету м.Києва 2013-140214. [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné na internete: <<https://kievcity.gov.ua/news/13420.html>>

$$\text{Daňová sila} = \frac{957\,847\,157,24}{2\,850\,000} = \mathbf{336,09 \text{ €} / 1 \text{ obyvateľ}}\mathbf{a}$$

Celkový objem daní pripadajúci na jedného obyvateľa predstavuje sumu 336,09 €. Kyjev je na základe tohto ukazovateľa na porovnateľnej úrovni ako sledované slovenské mestá a to aj napriek neporovnateľnému počtu obyvateľov v týchto mestách. Efektívnosť výberu daní v meste Kyjev je teda otázná.

$$\text{Finančná sila} = \frac{1\,106\,912\,322,65}{2\,850\,000} = \mathbf{388,39 \text{ €} / 1 \text{ obyvateľ}}\mathbf{a}$$

Keďže ani objem nedaňových príjmov nie je vysoký vzhľadom na počet obyvateľov mesta, finančná výnosnosť mesta je pomerne nízka. Hodnota finančnej sily dosahuje hodnotu len 388,39 € na 1 obyvateľa.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{1\,106\,912\,322,65}{1\,457\,635\,675,98} = \mathbf{0,76}$$

Podiel vlastných príjmov na celkových príjmoch predstavuje 76 %, čo je na úrovni niekde medzi výsledkami miest Kodaň a Aarhus. Zaujímavé je, že mesto Kyjev dosahuje hodnotu tohto ukazovateľa vyššiu ako hospodársky vyspelé hlavné mesto Nemecka – Berlín.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{1\,106\,912\,322,65}{1\,359\,464\,994,24} = \mathbf{0,81}$$

Z hľadiska ukazovateľa miera samofinancovania, hlavné mesto Ukrajiny dosahuje rovnakú hodnotu ako v prípade dánskeho mesta Aarhus. Tento ukazovateľ nám dáva informáciu o tom, či je mesto schopné zo svojich vlastných zdrojov financovať bežné výdavky mesta. Mesto Kyjev podobne ako väčšina pozorovaných miest musí používať aj cudzie zdroje na tieto účely, ale hodnota ukazovateľa je jedna z tých vyšších.

Analýza vybraných ukazovateľov v meste Charkov

Druhé najväčšie mesto na Ukrajine sa nachádza na severovýchode krajiny a je súčasťou Charkovskej oblasti. Charkov je mestom priemyslu, v súčasnosti pôsobí v meste takmer 400 priemyselných podnikov, ktoré zamestnávajú okolo 150 000 zamestnancov. Tieto podniky pôsobia v meste najmä v oblasti strojárstva a elektrotechnológií a aj napriek kríze sa mesto ďalej rozvíja. Stabilitu mesta však v súčasnosti narušajú nepokoje na východe Ukrajiny. Mesto bolo totiž terčom viacerých bombových útokov zo strany ruských tajných síl. V tabuľke č. 10 nájdeme údaje o hospodárení mesta Charkov za rok 2013.

Tabuľka č. 10: Príjmy a výdavky mesta Charkov v roku 2013

Charkov	rok 2013 (v Eur)
počet obyvateľov	1 470 000
daňové príjmy	295 623 730,91
nedaňové príjmy	85 695 779,99
vlastné príjmy	381 319 510,90
celkové príjmy	469 983 517,26
bežné výdavky	376 565 207,03

Zdroj: Про бюджет міста Харкова на 2013 рік. [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné na internete: <<http://www.city.kharkov.ua/uk/document/pro-byudzhhet-mista-harkova-na-2013-rik-44137.html>>

$$\text{Daňová sila} = \frac{295\,623\,730,91}{1\,470\,000} = \mathbf{201,10 \text{ €} / 1 \text{ obyvateľ'a}}$$

Daňová výnosnosť mesta Charkov je nízka. Každý obyvateľ mesta zaplatí v priemere 201,1 € na daniach. Aj mesto Charkov je teda v podobnej situácii ako mesto Kyjev. Môžeme teda skonštatovať, že ukrajinské mestá si vedia zabezpečiť svoje príjmy vo forme daní, ale v nízkom objeme.

$$\text{Finančná sila} = \frac{381\,319\,510,9}{1\,470\,000} = \mathbf{259,40 \text{ €} / 1 \text{ obyvateľ'a}}$$

Ukazovateľ daňovej sily nám už naznačil, že výsledná hodnota finančnej sily nedosiahne povzbudivý výsledok. Po dosadení hodnôt do vzorca sme zistili, že finančná výnosnosť mesta je najnižšia spomedzi sledovaných miest.

$$\text{Miera sebestačnosti (príjmov)} = \frac{381\,319\,510,9}{469\,983\,517,26} = \mathbf{0,81}$$

Podiel vlastných príjmov na celkových príjmoch je 81 %. Takýto výsledok je pre mesto Charkov pozitívny, vzhľadom na jeho finančnú výnosnosť. Aj napriek nízkym príjmom od občanov, majú vlastné príjmy mesta vysoký podiel na celkových príjmoch.

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{381\,319\,510,9}{376\,565\,207,03} = 1,01$$

Kapitálové výdavky je mesto schopné financovať zo svojich zdrojov, keďže dokáže pokryť svoje bežné výdavky. Je otázne, odkiaľ mesto získava finančné prostriedky na tieto účely.

Záver

S vývojom ukazovateľov finančnej a daňovej sily v jednotlivých VÚC úzko súvisí aj proces a vývoj fiškálnej decentralizácie u nás. Samosprávne celky sa pohybujú v určitom legislatívnom, inštitucionálnom, finančnom a strategickom rámci. Hlavnou úlohou VÚC je od začiatku ich vzniku starať sa o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Decentralizácia kompetencií zabezpečila samosprávnym krajom priestor efektívnejšie riešiť a reagovať na potreby obyvateľov jednotlivých krajov Slovenska. Presunom kompetencií na územnú samosprávu sa tak zabezpečila lepšia spolupráca samosprávnych krajov a obyvateľov žijúcich na ich území, a tým aj užšia kooperácia medzi súkromným a verejným sektorom. Cieľom decentralizácie kompetencií na vyššie územné celky bolo aj aby sa postupne eliminovali nerovnosti medzi jednotlivými krajmi tým, že volení zástupcovia každého VÚC budú flexibilnejšie reagovať na problémy svojho územia. Na eliminovanie týchto nerovností a na zabezpečenie svojho hlavného poslania – rozvoja svojho územia je však potrebné vyčleniť samosprávnym krajom dostatočný objem finančných prostriedkov. S posilnením kompetencií prišlo na jednej strane k posilneniu pozície územnej samosprávy, na druhej strane k výraznému zvýšeniu výdavkov samosprávnych krajov.

Daňovú a tým pádom aj finančnú silu samosprávnych krajov na Slovensku by bolo potrebné posilniť. VÚC by mali byť vďaka decentralizačným procesom hlavnými subjektmi, ktoré budú ovplyvňovať kvalitu a dynamiku regionálneho rozvoja na Slovensku. V súčasnosti tomu však tak nie je. Tým, že v súčasnosti výnos dane z motorových vozidiel plynie celý do štátneho rozpočtu sa neupevnila daňová právomoc samosprávnych krajov, práve naopak sa prehĺbila závislosť týchto subjektov na prídelloch zo štátneho rozpočtu. Štát by naopak mal podporovať samostatnosť územnej samosprávy z hľadiska dosahovania jej príjmov. Myslíme si, že ak by mala vláda SR záujem podporiť takúto myšlienku, mohla by to dosiahnuť viacerými spôsobmi.

Vzhľadom na vykonanú analýzu a po preskúmaní stavu finančných zdrojov územnej samosprávy sme dospeli k záveru, že finančnú a daňovú silu samosprávnych krajov je potrebné posilniť, aby proces fiškálnej decentralizácie nestrácal na význame. Najlepšou možnosťou na zvýšenie daňových príjmov vyšších územných celkov je podľa nás prerozdelenie výnosu dane z príjmov právnických osôb jednotne stanoveným percentom medzi štát a územnú samosprávu – čiže samosprávne kraje a mestá a obce.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy/ Monografie

- [1] MEDVEĎ, J. - NEMEC, J. 2011. *Verejné financie*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 640 s. Economics. ISBN 978-80-89393-46-6.
- [2] SHAH, A. 2007. *Local budgeting*. Washington D.C.: The World Bank, 2007, 381 s. ISBN 978-0-8213-6945-6.
- [3] ŠEBOVÁ, M. a kol. 2012. *Aktuálne koncepty ekonomiky a riadenia samospráv*. Košice: Ekonomická fakulta, TU Košice, 2012. 183 s. VEGA 1/1046/11. ISBN 978-80-553-1264-4.
- [4] ŠEVIČ, Ž. 2008. *Local public finance in central and eastern Europe*. Cheltenham: Edward Elgar, 2008, 490 s. ISBN 978-1-84376-658-2.

Elektronické dokumenty

- [5] Bilancio pluriennale 2013-2015 – Mod. 09. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <http://www.comune.roma.it/wps/portal/pcr?jppagecode=ragio_gen_bilanc.wp>.
- [6] Finanzbericht 2013-2014. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.hamburg.de/contentblob/3540284/data/finanzbericht-2013-14.pdf>>.
- [7] Finanzplanung 2013 bis 2017. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.berlin.de/sen/finanzen/haushalt/downloads/artikel.6257.php>>.
- [8] JANČOVIČOVÁ BOGNÁROVÁ, K. 2014. Characteristics of cash flow return on investment in terms of financial performance management. In *Finance and risk 2014: proceedings of the 16th international scientific conference*: Bratislava, Publishing house EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-3991-3, s. 102-107.
- [9] KUŠNÍROVÁ, J. – VÁLEK, J. Impact on tax collection business in Slovakia after 2008. - In *8th International conference on currency, banking and international finance: conference proceedings*: Bratislava, 10.-11.9.2014/Bratislava, Slovakia: EKONÓM, University of Economics in Bratislava, 2014. - ISBN 978-80-225-3926-5.

- [10] Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2013. [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné na internete: <<http://www.bratislava.sk/navrh-zaverecneho-uctu-hlavneho-mesta-sr-bratislavy-2013/d-11043134/p1=11050321>>.
- [11] RABATINOVÁ, M., 2014. Application of vat rates in the EU. In Finance and risk 2014 : proceedings of the 16th international scientific conference : Bratislava, Slovak Republic, 24. - 25. november 2014 : vol. 1. Bratislava : Publishing house EKONÓM, 2014. - ISBN 978-80-225-3991-3. - S. 198-202.
- [12] Samlede oversigter. Resultatopgorelse. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.aarhus.dk/da/politik/Kommunens-oekonomi/Budget/Budget-2013.aspx>>.
- [13] Tab. Pubbl. Bil 2014-2013. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <https://www.comune.milano.it/portale/wps/portal/CDM?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/contentlibrary/In+Comune/In+Comune/Bilanci/>.
- [14] Vedtaget budget 2013. [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné na internete: <<https://www.kk.dk/artikel/tidligere-budgetter-k%C3%B8benhavn-kommune>>.
- [15] Záverečné účty Bratislavského samosprávneho kraja. [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné na internete: <<http://www.region-bsk.sk/clanok/zaverecny-ucet-bsk-241534.aspx>>.
- [16] Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <http://www.kosice.sk/clanok.php?file=gov_rozpocet.html>.
- [17] Звіт про виконання бюджету м.Києва 2013-140214. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<https://kievcity.gov.ua/news/13420.html>>.
- [18] Про бюджет міста Харкова на 2013 рік. [online]. [cit. 2015-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.city.kharkov.ua/uk/document/pro-byudzhnet-mista-harkova-na-2013-rik-44137.html>>.

Články v elektronických časopisoch a iné príspevky

- [19] Administrative Decentralization. [online]. 2001. [cit. 2015-11-23]. Dostupné na internete: <<http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/admin.htm>>.
- [20] CEMR. 2012. Local and regional government in Europe. Structures and competences. [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné na internete: <http://www.ccre.org/docs/Local_and_Regional_Government_in_Europe.EN.pdf>.
- [21] KLIMOVSKÝ, D. 2010. Samosprávy v EÚ: Dánsko: Konsolidovaná sídelná štruktúra, silná samospráva, spokojní obyvatelia. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné na internete: <http://147.232.5.25/krvam/files/clanky/klimovsky/klimovsky_03>.
- [22] KLIMOVSKÝ, D. 2010. Samosprávy v EÚ: Nemecko (2. časť): dominancia obecnej samosprávy s niekoľkými modelmi usporiadania vzťahov medzi orgánmi. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné na internete: <http://147.232.5.25/krvam/files/clanky/klimovsky/klimovsky_14>.

Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY, Bratislava, Derivat 2016, ISSN 1336-5711, 1/2016

- [23] KLIMOVSKÝ, D. 2013. Samosprávy v EÚ: Taliansko: viacúrovňová samospráva a rozsiahle reformné procesy po roku 1990. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné na internete: <http://147.232.5.25/krvam/files/clanky/klimovsky/Klimovsky_slovak_2013_Samosprava_v_Taliansku>.
- [24] KLIMOVSKÝ, D. 2012. Samosprávy v EÚ: Ukrajina: existencia neprehľadnej samosprávy v politicky rozdelenej krajine. [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné na internete: <http://147.232.5.25/krvam/files/clanky/klimovsky/klimovsky_34>.
- [25] MF SR. 2014. Vyhodnotenie výsledkov rozpočtového hospodárenia obcí a vyšších územných celkov za rok 2013. [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné na internete: <<https://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=9652>>.
- [26] Regióny Ukrajiny. [online]. [cit. 2015-11-20]. Dostupné na internete: <<http://www.ukrajina.sk/sk/ukrajina/zakladne-informacie-o-ukrajine/regiony-ukrajiny/>>.
- [27] SKAT. 2015. Different types of tax. [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné na internete: <<http://www.skat.dk/skat.aspx?oId=2082563&vId=0>>.

Kontaktné údaje

Ing. Zuzana BRINDZOVÁ, PhD.
odborná asistentka
Katedra financií Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita
Dolnozemska 1, 852 35 Bratislava
email: brinzova.euba@gmail.com